

„Een dieptreurige doorsnee-burgerlijkheid”

Ed van Thijn is niet alleen PvdA-kopstuk maar ook auteur van boeken als *Retour Den Haag en Dagboek van een onderhandelaar*. In het onlangs bij Meulenhoff verschenen boek *Het verhaal* schrijft Van Thijn over zijn jeugd jaren, die hij voor een deel doorbracht aan de Kamerlingh Onnesweg in Bussum.

Van onze verslaggever Eddie de Paepe

BUSSUM

Eddy van Thijn was vijf jaar toen hij met zijn ouders hals-overkop naar Bussum verhuisde. In de meidagen van 1940 sloeg er vlakbij hun huis in Amsterdam een bom in. Zijn moeder was daardoor zo geschrokken dat zij direct begon te pakken toen zijn vader als soldaat terugkeerde van de Grebbeberg.

Het joodse gezin vestigde zich aan de Kamerlingh Onnesweg, maar moest in 1942 op last van de Duitsers naar Amsterdam terugkeren. De zwaar astmatische Eddy kwam in het Nederlandsch Israëlitisch Ziekenhuis in Amsterdam terecht. In augustus 1943 werd hij bij een razzia opgepakt. Zijn vader wist hem uit handen van de Duitsers te krijgen. In november '44 werd hij op zijn achttiende onderduikadres, een boerderij in Oud-Leusden, gepakt. Hij kwam in

kamp Westerbork terecht, waar hij door de Canadezen werd bevrijd.

Na de hereniging keerde het gezin Van Thijn terug naar Bussum. „Ons oude huis in de Kamerlingh Onnesweg bleek inmiddels nieuwe bewoners te hebben gekregen, die begrijpelijkerwijs niet van plan waren ten behoeve van ons weer hun biezen te pakken”, schrijft Van Thijn mild. „Gelukkig was er in hetzelfde rijtje wel een ander huis beschikbaar en zo konden we toch min of meer de oude draad weer oppakken.”

Kraakhelder

Zijn vader stortte zich op zijn werk bij een Amsterdamse textielgroothandel. Zijn moeder wierp zich op het huishouden: alles moest kraakhelder en stofvrij zijn. Eddy kwam, op grond van zijn leeftijd, direct in de vijfde klas van de Engschool (de latere Prinses Marijkeschool). Ondanks het feit dat hij door het onderduiken de drie voorgaande klassen had gemist. Klasse-onderwijzer Koornneef bleek bereid zijn kennis buiten schooltijd bij te spijkeren.

Van Thijn omschrijft Koornneef als een bijzonder inspirerend onderwijzer die door de hele klas op handen werd gedragen. „Onze klas adopteerde de 'Willem Barendsz', de eerste Nederlandse walvisvaarder. Wij voerden een persoonlijke correspon-

FOTO: ED VAN THIJN/MEULENHOF

• Eddy van Thijn en zijn moeder Selma (Sara) van Thijn-Swart.

dentie met de bemanning die naar de Zuidelijke IJzee onder leiding van kapitein Klaas Visser hun barre reizen maakten.” Toen de Willem Barendsz terug was in Amster-

dam, werd de klas uitgenodigd voor een bezoek.

Gedeisjt

Na de ervaringen tijdens de oorlog besloten de Van Thijs zich buitenshuis 'gedeisjt' te houden. Na de lagere school ging Eddy naar het Christelijk Lyceum. „Dat betekende iedere maandagmorgen een gang naar de Spiegelkerk om er met gevouwen handen te bidden, en twee uur per week godsdienstonderwijs.” De joodse jongen vond 'al die verhalen en dramatiek' interessant: vooral het Oude Testament sprak hem aan. Al gauw werd godsdienst zijn beste vak.

Op het lyceum stond hij te boek als nogal vrijgevochten. „Mijn vriendje Jan, een bakkerszoon uit Muiden, en ik wilden onder de les nogal eens keten. We joegen de leraren op stang, speelden spelletjes (zoals galgje of zeeslag), gaven elkaar spannende lectuur door (Dick Bosboekjes) of trokken de meisjes aan hun haar.” De jongens bezorgden de lerares Frans, mevrouw Cohen, bijna een hartverlamming toen ze een brandende vinger opstakken, die overgoten was met benzine uit een aansteker. Dat kwam ze op een week schorsing te staan.

Het jodendom bleef taboe bij vader en moeder Van Thijn, maar „in de praktijk van alledag was alles joods wat de klok sloeg”. Hun uit-

sluitend joodse vrienden kwamen op joodse feestdagen langs. Op vrijdagavond was er kippensoep. En natuurlijk koegel met peren. „Het Jiddisch was niet van de lucht.” De burens waren 'tofelemonen', zijn onderwijzer een 'gesjiewes', de overbuurvrouw een 'mamzer binnenidde'.

Op zondagmorgen ging het gezin naar Jan Tabak om zich bij een groot gezelschap (joodse) vrienden en kennissen te voegen, die 'zich luidruchtig met elkaar onderhieldden, de vrouwen met rinkelende armbanden'. „Ik zat er kleintjes en ineengedoken bij en deed mijn uiterste best om de hatelijke blikken van de omstanders te negeren. Ik begon me voor mijn ouders te schamen.”

Slapjanus

Het liefst zat Eddy alleen op zijn kamer, temidden van zijn boeken en zijn speelgoed. Vader Van Thijn liet bij herhaling blijken teleurgesteld te zijn dat de zwaar astmatische Eddy zo'n slapjanus dreigde te worden. „Ik probeerde ondanks mijn slechte gymnastiekprestaties alle mogelijke sporten uit. Maar er was niets waarin ik mee kon komen. Het voetballen op het veld achter ons huis was al een regelrechte ramp. Na drie, vier passen, waarbij ik de bal maar half raakte, moest ik al zwaar hijgend afhaken.”

Ook zwemmen was geen succes. „Nog daargelaten dat ik in mijn zwembroek de lachlust opriep van mijn schoolgenootjes omdat de welvingen op mijn bovenlijf bijna vrouwelijke vormen aannamen - ik werd steevast 'de bolle' genoemd - hapte ik in het water voornamelijk naar lucht.” Bij het Bussumse schaakgenootschap verzamelde hij nul op nul.

Het huwelijk van zijn ouders verslechterde met de dag. Een scheiding was onontkoombaar. Zijn vader trok direct in bij een zakenrelatie: een weduwe, die in een villa schuin tegenover Jan Tabak woonde. Eddy bleef bij zijn zwaar aangeslagen moeder, maar vluchtte tegelijkertijd in een fantasiewereld. „Op mijn kamer met mijn dromen en boeken. Of in de bioscopen in Bussum. Er ging geen week voorbij of ik bezocht ze wel alledrie.”

In 1950 verhuisden moeder en zoon naar Amsterdam. Eddy ging naar het Amsterdamse Lyceum, „een wereld van verschil met het Christelijk Lyceum in Bussum”. Van Thijn: „Ik had in Bussum nooit echt kunnen aarden, zonder dat ik nou precies kon uitleggen waar hem dat in zat. Bussum kenmerkte zich door een dieptreurige doorsnee-burgerlijkheid waar de uitbundige leefstijl van mijn ouders (vooral van mijn vader) extra uit de toon viel. En uit de toon vallen was wel het laatste wat ik wou”.